

Рўзанинг одоблари

16:10 / 31.05.2017 3781

Рўзадор одам тили ва бошқа аъзоларини ҳаром ишлардан, гуноҳлардан тийиши лозим. Ана шунда рўзанинг асл маъноси бўлмиш тийилишни амалга оширган бўлади.

Икки «Саҳиҳ»да Имом Бухорийнинг лафзи билан қуйидагича ривоят қилинади:

تَرَى رُؤْيَهُ يَبْأَنْعُ جَعْلًا لِنَعْدَانِ زَلَا يَبْأَنْعُ لِكَلَامِ نَعْدَاةٍ لَسَمُ نَبِهَلِ لِدَبْعِ أَنْتَ دَحْ
وَأَوَّلَاتِ أَقْ وَرْمَانِ أَوْ لِهَجِّي الْوَشْفَرِي الْفُؤْنُجُ مَائِيَّ صِلَا: لَأَقِ رِهَلِ لَلِ أَوْ سَرَّ نَأْ
مِئِئِصِلَا مَفُفُ وُلُحْ لِهَدِي بِي سَفَنِ يَدْلَاوِ نِيَّ تَرْمُ مِئِئِصِلَا نِ الْوَقِيَّ لَفُ مَتَ أَشْ
يَلْجَ أْنَمُ مَتَوَّشَ وَوَبَ أَرْشَ وَوَمَ أَعَطُ كُزْتِي كُؤَسْمَلِ حِرْ رُؤْمِ نَمِ كَلِ أَعْتَهَلِ لِدَنْ عُبَّيَّ طَأْ
أَهْلَاثْ مَأَرْشَ عُبَّ نَسْ حَلَاوِ هَبِ يَنْجَ أَنْ أَوْ، يَلْ مَائِيَّ صِلَا

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар:

«Рўза қалқондир. (Рўзадор) фаҳш сўз айтмасин, жоҳиллик ҳам қилмасин. Агар бирор киши у билан уришмоқчи ёки сўкишмоқчи бўлса, икки марта «Мен рўзадорман», десин. Жоним қўлида бўлган Зотга қасамки, рўзадорнинг оғзидан келган ҳид Аллоҳ таолонинг

наздида мушкнинг бўйидан яхшироқдир».

Аллоҳ таоло айтади:

«(Бандам) таоми, ичимлиги ва шаҳватини Мени деб тарк қилади. Рўза Мен учундир, унинг мукофотини Ўзим бераман. Бир яхшилик учун унинг ўн баробари бор».

هَيَبَا نَعِي رُبُّ قَوْمِ لَأُدِيْعَسَ أَنْ تَدْحَ بِيْ بَأْنَبَا أَنْ تَدْحَ سَايَا بِيْ بَأْنَبَا مَدَا أَنْ تَدْحَ
لَمَّ غَلَّ أَوْ رُوْزَلَا لَوْ قَدْ دِيْ مَلْ مَنَمْ: ﴿ هَلْ لَّ لَأُوسِرَ لَأَقْ: لَأَقْ هَنْعَ هَلْ لَأِيْ ضَرَّ عَرِيْرُهُ بِيْ بَأْنَبَا نَع
14321: ةَفْحَت - 6057: هَفْرَط. ﴿ ةَبَا رَشَوُ ةَمَا عَطَا دِيْ نَأِيْ فُ ةَجَا حَ هَلْ لَأَسِيْلَ فَوْب

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар:

«Ким (рўзадор ҳолда) ёлғон гапиришни ва унга амал қилишни қўймаса, Аллоҳ унинг таоми ва ичимлигини тарк этишига муҳтож эмас».

هَلْ سَيَلِّ مِئَاتٍ بَرُوْ عُوْجَلَا لَأَلِ هَمَا يَصُوْ مْ هَلْ سَيَلِّ مِئَاتٍ بَرُوْ: لَأَقْ ﴿ بِيْ بَلَّ نَعُوْ نَعُوْ -
مُ كَأَحْلَاوْ دَمَّ حَاوْ ةَجَامُ نَبَا هَاوْرُ رَّهَسَلَا لَأَلِ هَمَا يَقُوْ نَم

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар:

«Баъзи рўзадорлар борки, улар рўзасидан очликдан бошқа нарсага эришмайдилар. Баъзи тунда бедорлар борки, улар бедорликда уйқусизликдан бошқа нарсага эришмайдилар».

Ибн Можа, Аҳмад ва Ҳоким ривоят қилишган.

لَأَقْ مَلَسُوْ هَيَلَعُ هَلْ لَأِيْ لَصَ بِيْ بَلَّ نَأِيْ نَارِبَطَلَاوْ نَسْحَ دَانَ سَابَ يِئَاسَنَلَا يَوْرُوْ
هَقْرَخِيْ مَلَامَ ةَنَجَمَا يَصَلَا

هَقْرَخِيْ مَبُو: لَيَقِيْ

"ةَبِيْغَلَاوْ بَذَكَلَاب: لَأَق"

Насоий ва Табаронийдан ривоят қилинган ҳадисда Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Агар тешиб қўйилмаса, рўза қалқондир», дедилар. «У нима билан тешилади?» дейишди. У зот: «Ёлғон ва ғийбат билан»,

يبر ناحبس هوجس يف لاقو وعوكر لثم هوجس ناكف دجس م ثم همايق ةلزنمب
ةيآب رم اذاو ذوعت باذع اهيف ةيآب رم اذاو لأس ةمحر ةيآب رم اذاو ناكو لاق ىلعأل
حبس لج و زع هلل هيزنت اهيف

Ҳузайфадан ривоят қилинади:

«Бир кеча Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам билан намоз ўқидим.
Бақарани бошладилар. Юзинчи оятга келганларида рукуъ қилсалар керак,
деб ўйлаган эдим, у зот давом этиб, икки юзгача етдилар. Энди рукуъ
қилсалар керак, десам, яна давом этиб, Бақарани тугатдилар. Энди рукуъ
қилдилар, деган эдим, Оли Имрон сурасини бошлаб, уни ҳам тугатдилар.
Энди рукуъ қилдилар, деган эдим, Нисо сурасини ўқидилар. Кейин рукуъ
қилдилар. Рукуъларида «**Субҳаана Роббиял-азийм**», дедилар. Рукуълари
ҳам қиёмларидек бўлди. Сўнгра сажда қилдилар. Саждалари ҳам
рукуъларидек бўлди. Саждаларида «**Субҳаана Роббиял-аълаа**»,
дедилар. Раҳмат оятидан ўтсалар, дуо қилар (сўрар) эдилар. Азоб оятидан
ўтсалар, паноҳ сўрар эдилар. Аллоҳ азза ва жалла покланган оятдан
ўтсалар, У Зотга тасбеҳ айтар эдилар».

Умар розияллоҳу анҳу Убай ибн Каъб ва Тамим Дорий розияллоҳу анҳумога
Рамазонда намозга (таровеҳга) ўтиб беришни буюрганлар. Ҳар бирлари
бир ракатда икки юз оят ўқишарди. Рамазоннинг қиёмидан (яъни таровеҳ
намозидан) кечанинг охиригача учдан бири қолганда, шунда ҳам саҳарлик
учунгина тарқалиб кетишарди.

Салафи солиҳлар орасида Рамазоннинг қиёмида, яъни таровеҳ намозида
ҳар уч кунда хатм қиладиганлар, ҳар етти кунда хатм қиладиганлар, ҳар
ўн кунда хатм қиладиганлар бор эди.

Шофеъий ва Абу Ҳанифа раҳимаҳумаллоҳлар ҳам кўп хатм қилишлари
билан машҳур бўлишган. Рамазон кирса, Зухрий: «Бу – Қуръон тиловати ва
таом бериш (ифторлик) ойи», дер эдилар.

مُأَيِّصًا " : لَاق ، مَلَسَ وَهِيَ لَعْلَلُ لَاصَّةٌ لَلْأُسْرَى ، وَرَمَعْنَا بِلَلِّ دَبَعْنَا
مَاعًا طَلُّهُ تَعْنَم ، رَّبْرِي أَيُّ صَالًا : لُوقِي ، رَمَائِقُ لَمَّوِي دَبَعْنَا عَفَشِي نَارُقُلًا
رَلِّي لَلْبَابِ مَوْنَلُّهُ تَعْنَم : نَارُقُلًا لُوقِي وَهِي فِي نِعْفَشَف ، رَاهَن لَبَابِ تَأَوَّشَلًا
" نَاعْفَشِي فَلَاق ، هِي فِي نِعْفَشَف

Абдуллоҳ ибн Амрдан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар:

«Рўза ва Қуръон Қиёмат куни бандани шафоат қилади. Рўза айтади: «Роббим, мен кундузлари унга таом ва шаҳватни ман қилган эдим, энди мени унга шафоатчи қилгин». Қуръон айтади: «Мен кечалари уни уйқудан қолдирган эдим, энди мени унга шафоатчи қилгин». Шунда иккиси ҳам шафоатчи қилинади».

لَوْ قِي مَلَسُو هِيَ لَعَلَّ لِي لَصَدَّ هَلْ لَلْ لُوسَرْ تُعَمَّسَ لَأَقُ، يَلْ هَبْ لَلْ أَمَامُ أَوْ بَأْنَع
هَبْ أَخْ صَأَلْ أَعْيَفَ شَرَهْ مَأْيَ قَوْلِ مَوِي يَتَأْيُ هُنْفَ، نَرُقُ لَأِ أَوْ زَقَا

Абу Умома Боҳилий розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг шундай деганларини эшитдим:

«Қуръон ўқинглар, чунки у қиёмат куни соҳибига шафоатчи бўлиб келади».

Қуръоннинг шафоатига уни ҳақиқий тиловат қилганлар етишади. Ҳақиқий тиловат эса Қуръоннинг ҳукмларига эргашиш, ҳалол қилган нарсасини ҳалол билиш, ҳаром қилган нарсасини ҳаром билиш, унинг одоблари ила хулқланиш, кеча-ю кундуз унинг вожибларини адо қилиш билан бўлади.

Насоийнинг ривоят қилган ҳадисида айтилишича, Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларида саҳобий Шурайҳ Ҳазромий розияллоҳу анҳу ҳақида сўз кетган эди, у зот уни «Қуръонни болиш қилиб олмайди», дедилар. Бу эса Қуръон болишдек бўлиб қолгунча ҳадеб унинг устида ухлайвермайди, балки Қуръоннинг амрларини бажариб, ҳаққини адо этади, ундан ғофил қолмайди, деганидир.

Имом Нававий бир қанча уламоларнинг ҳар етти, олти, беш, тўрт кунда хатм қилишларини айтганлар. Уларнинг аксарияти ҳар уч кунда Қуръонни хатм қилганлар.

Имом Бухорий: «Ҳар бир хатмдан кейин мустажоб дуо бор», дер эдилар.

Рамазон ойида тарғиб қилинадиган амаллардан яна бири истиғфор ва таҳлилни кўп айтиш, умуман, Аллоҳ таолони кўп зикр қилишдир.

Табароний ва бошқалар қилган ривоятда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Аллоҳ таолони Рамазонда зикр қилган одам мағфират қилинади, бу ойда Аллоҳ таолодан сўраган одамнинг умиди пучга

чиқмайди», деганлар.

Рамазоннинг талаб ва одобларидан яна бири кўп садақа беришдир.

Имом Термизийдан ривоят қилинган марфуъ ҳадисда шундай келтирилади:

يَفْءُ قَدَصَ لِقَاقٍ ؟ لَضَفْءُ قَدَصِ لِقَاقٍ لَيْسَ ، مَلَسُو هِيَ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ
نَاصِرٌ

Набий соллаллоҳу алайҳи васалламдан «Қайси садақа афзал?» деб сўрашди. У зот: «**Рамазондаги садақа**», дедилар.

Ўтган ҳадисда ҳам Рамазон ойи ёрдам ойи, мўминнинг ризқи кўпаядиган ой экани айтиб ўтилди.

Расули акрам соллаллоҳу алайҳи васаллам Рамазонда ниҳоятда сахий бўлиб кетардилар, имом Аҳмаднинг ривоятларида келганидек, нима сўралса, берардилар.

Рамазон ойи мағфират, раҳмат ойи, Аллоҳ таолонинг саховат ойдир. Аллоҳ раҳмли бандаларига раҳм қилади, Раҳмон раҳм қилувчиларга раҳм қилади. Кимки бу ойда Аллоҳ таолонинг бандаларига саховат кўрсатса, Аллоҳ таоло уларга ато бериб, саховат кўрсатади.

Рўзанинг одоб ва тарғиботларидан яна бири саҳарлик қилишдир. Бу иш муборак суннатдир.

هُوَ أَوْرَةٌ كَرَبِ رُوْحِ سَلَا يَفْءُ نِإْفِ أَوْحَسَاتِ : لِقَاقٍ لَيْسَ لِقَاقٍ لَيْسَ لِقَاقٍ لَيْسَ لِقَاقٍ لَيْسَ لِقَاقٍ
دُوَادِ أَبَا أَلِةِ سَمْعَانَ

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам дедилар: «**Саҳарлик қилинглари, чунки саҳарликда барака бор**».

Бешовларидан фақат имом Абу Довуд ривоят қилмаган.

هِيَ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ
عَرَجٌ مَكْدَحٌ عَرَجِيٌّ نَأْوِلُو هُوَ عَدَدُ الْفِءِ ؛ كَرَبِ هَلِكُ رُوْحِ سَلَا) : مَلَسُو

نَبَا وَ دَمْحَا هَاوِرٌ (نِيَّحَسَّتْ مَلَا يَلْعَنُ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ لِقَاقٍ
نَابِحٌ

Абу Саъид Худрий розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Ибн Аббос розияллоху анхудан ривоят қилинади.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ифторлик пайтида: **«Аллоҳумма, лака сумнаа ва ʼалаа ризқиқа афторнаа, фатақоббал миннаа, иннака антас-Самийъул-Алийм»** («Аллоҳим, Сен учун рўза тутдик, берган ризқингдан ифторлик қилдик, бизлардан қабул айлагин. Албатта, Сен Эшитувчи, Билувчи Зотсан»), дер эдилар.

Дорақутний ривоят қилган.

إذ لم يسره لعل يصح لعل لوسرناك: لاقه ربه نبذام نعي نسلنا بياورو
ترطف أفين قزرو تمصفين ناع أذل لدمح للاق رطف أ

Ибн Сунний Муоз ибн Заҳродан ривоят қиладилар.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам оғиз очадиган бўлсалар, **«Рўза тутишимга ёрдам берган, ифтор қилишим учун ризқ берган Аллоҳга ҳамдлар бўлсин»**, дер эдилар.

Ифтор пайтида кўп дуо қилиш мустаҳабдир.

نَحْمَدُكَ يَا رَبُّ أَوْ دَعَا لِمَا إِيَّاكَ، مُمْتَوَّعًا دَرْتِ الْتَالَتْ: «مَلَسَ وَهِيَ لَعْلَلْ لَصَلَّ لَاق
لُوقِيَّ وَءَامَّ سَلَّ أَبَاؤَ أَهْلُ حَتْفَتْ وَءَامَّ غَلَّ قَوْفَ أَعْفَرِي مَوْلُ طُمْلَاةَ وَءَدُو، رَطْفِي
نَحْمَدُكَ وَءَدُو لَوْ كَرُّصَنْ أَلَّي تَزَعُو لَجَّ وَزَعُ بَرَّلَا

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар:

«Уч тоифанинг дуоси рад қилинмайди: одил имомнинг дуоси, рўзадорнинг ифтордаги дуоси, шунингдек, Аллоҳ мазлумнинг дуосини булут устига кўтаради, унга осмон эшиклари очилади. Робб табарока ва таоло: «Иззатим ҳаққи, сенга кейинроқ бўлса ҳам, нусрат бераман», дейди».

Абдуллоҳ ибн Амр розияллоху анхумо ифтор қилаётганларида: «Аллоҳим! Ҳамма нарсани қамраб олган раҳматинг ҳурмати, гуноҳларимни мағфират қилишингни сўрайман», дер эдилар.

Рўзадор таомни кўп еб юбормаслиги, ифторлик ва саҳарлик пайтида турли емакларни аралаштирмаслиги, балки ҳар бир ишда ўртача, мўътадил бўлиши лозим.

بَسَحَ نَطْبُ نَمَّ أَرَشَاءَ عَوْي مَدَّ أَلَمَّ أَمَّ " لُوقِيَّ - مَلَسَ وَهِيَ لَعْلَلْ لَصَلَّ - لَلَّ لُوسَرَ
ثُلُثًا وَءَامَّ طَلَّ لُثُلُثًا، هَسْفَنَّ يَمَدَّ أَلَّ تَبَلَّغَنَّ إِفَّ، هَبَلُّصَنَّ مَقِيَّ تَأْمَقِيَّ لِيَمَدَّ أَلَّ

سَفَّ نَلُّ ثُلُثٌ وَءَبَّ اَرْشَلَل

هجام ن باو ي ذمرت ل ا هاور

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар:

«Одам боласи учун қаддини тик тутадиган бир неча луқма етарлидир. Бошқа чораси бўлмаса, (ошқозоннинг) учдан бирини таомга, учдан бирини ичимликка, учдан бирини нафасга (ҳавога) ажратсин».

Имом Термизий ва Ибн Можа ривоятлари.

Абдуллоҳ Сирожиддин Ҳусайнийнинг «Рўзанинг одоби, талаблари, фойдалари ва фазилатлари» номли китоби асосида Одинахон Муҳаммад Содиқ таржимаси